

Nr 641.

Av herr **Hillgård**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 264, med förslag till lag om förbud mot vissa sammanslutningar.*

Genom proposition nr 264 har Kungl. Maj:t förelagt riksdagen förslag till lag om förbud mot vissa sammanslutningar. Förslaget avser att kriminalisera bildandet eller deltagandet i sammanslutning, som måste anses syfta till att utgöra ett maktmedel av sådan art som militär trupp eller polisstyrka. För straffbarhet är det utan betydelse om sammanslutningen har ett mot samhället och dess ordningsmakt lojalt syfte eller den är inriktad på att driva statsfientlig eller ordningsstörande verksamhet. Ehuru utgångspunkten för ifrågavarande lagstiftningsarbete (motionerna till 1932 års riksdag) icke varit förhandenvaron av någon sammanslutning med sist angivet syfte, framgår dock av förarbetena till lagförslaget och däröver avgivna yttranden, att det är strävan att förhindra de illojala sammanslutningarna som måste vara den bärande grunden för en lagstiftning på detta område. Justitiekanslersämbetet framhåller, att för att giva lagen nödig effektivitet gentemot de sammanslutningar, vilkas motarbetande är lagens ändamål, det är ofrånkomligt att i lagstiftningen inbegripa jämväl dylika av ett lojalt syfte burna sammanslutningar. Om dessa lämnades utan reglering, försvårades efterhållandet av icke önskvärda sammanslutningar, vilka då skulle låta sig angeläget vara att dölja sitt verkliga syfte under falsk skylt. Ämbetet tillägger, att det även oberoende härav får anses ur ordningssynpunkt lämpligast att sammanslutningar till ordningsmaktens hjälp helt stå under myndighets kontroll och ledning.

Ett beaktande av dessa synpunkter synes dock icke påkalla, att, såsom länsstyrelsen i Västmanlands län framhållit, »nitet för ordningens upprätthållande under vissa förhållanden ställes i samma klass som förberedelse till uppror, och samma straffhot, som gäller för medlemmar av en väpnad kår med rent revolutionära syften, uppehålles mot den, som kanske i en för landet svår stund anslutit sig till en utan Konungens tillstånd bildad sammanslutning med uppgift att biträda ordningsmakten». Samma synpunkter ha framförts av länsstyrelsen i Örebro län.

Väl kan det sägas, att den föreslagna straffskalan, som sträcker sig från lägsta dagsbot till två års fängelse resp. där omständigheterna äro försvårande ett års straffarbete, lämnar möjlighet att vid straffmätningen taga tillbörlig hänsyn till nyss berörda förhållanden. Men detta synes icke vara tillräckligt. Det subjektiva momentet måste här tillmätas den betydelse, att olika straffskalor fastställas allt eftersom sammanslutningens syfte ligger i linje med samhällets strävanden eller går emot dessa. Fallen synas även böra behandlas i olika lagrum för att markera att samhället icke jämställer det goda uppsåtet med det onda.

Maximum i den normala straffskalan är fängelse i två år. Äro omständigheterna försvårande må dömas till straffarbete i högst ett år. För medborgarna i allmänhet torde ett års straffarbete framstå såsom lindrigare än två års fängelse. Det väsentliga i frihetsstraffet är väl dock förlusten av friheten och denna förlust drabbar den straffade i ena fallet, det lindrigare, under dubbelt så lång tid som i det svårare fallet. Ur preventiv synpunkt torde strafftidens längd spela en mera framträdande roll än vissa olikheter — okända för det stora flertalet människor — i sättet för fångarnas behandling. Den legala fiktionen att fängelse räknas endast hälften mot straffarbete under samma tid har här lett till att där omständigheterna äro försvårande straffmaximum i realiteten ligger lägre än för normalfallet. En jämkning synes böra ske, förslagsvis på det sätt, att straffmaximum vid försvårande omständigheter höjes till straffarbete i två år.

Under åberopande av vad sålunda anförts tillåter jag mig föreslå,

att vid behandling av Kungl. Maj:ts proposition nr 264 ovan anförda synpunkter måtte beaktas.

Stockholm den 2 maj 1934.

Karl Hillgård.